

Meer perspectief voor Cultuur

Definitief Projectplan

31 mei 2011

AS50 IS EEN REGIONALE SAMENWERKING VAN DE GEMEENTEN OSS, UDEN, VEGHEL EN BERNHEZE WWW.AS50.NL

Cultuur

18 mei 2011, Erik Tausch

Veghel

Project	As50 Cultuur
Bestuurlijk opdrachtgever	Samenwerkingsverband As50
Opdrachtnemer	Wethouder Riny van Rinsum
Opdrachtgever	Samenwerkingsverband As50

Vooraf

De eerste concepten van dit plan van aanpak zijn in eerste instantie besproken met de gemeenten Oss, Uden en Veghel. Later is de gemeente Bernheze toegetreden en dienen om die reden op onderdelen het plan van aanpak te worden aangevuld met actuele gegevens, waaronder de toevoeging van stakeholders. In het laatste bestuurlijk overleg d.d. 28 april j.l. is de voorliggende concept rapportage doorgesproken. Het werd helder dat het document voor de gemeente Bernheze nader toegelicht moest worden om de status duidelijk te krijgen. Op vrijdag 13 mei j.l. is het document door de projectleider met de wethouder en de beleidsambtenaar uit Bernheze doorgenomen en op cruciale onderdelen aangevuld. Het plan van aanpak wordt nu ook ondersteund door de gemeente Bernheze.

Inhoudelijk kan gesteld worden dat het document is aangevuld met stakeholders uit Bernheze, is aangevuld met actuele ontwikkelingen of gebeurtenissen en waar nog drie gemeenten stonden vermeld is aangevuld met Bernheze.

Doel van het project

In het projectenboek stond in eerste instantie de volgende doelstelling aangegeven.

“Gemeenten verkennen welke culturele voorzieningen zich lenen om daarin gezamenlijk op te trekken, waardoor er een regionale meerwaarde ontstaat met lokale herkenbaarheid van de voorzieningen. Een concreet vraagstuk, dat hier bijvoorbeeld voorligt, zijn de theaters voortkomende uit de discussie, die in de gemeente Veghel is getart over vernieuwing rondom De Blauwe Kei.”

Deze doelstelling is echter op 18 maart 2010 aangescherpt door de bestuurlijke voorbereidingsgroep en luidt als volgt.

“Regionaal onderscheidende voorzieningen op het gebied van cultuurpresentatie (exposities en tentoonstellingen, performances, muziekoptredens) cultuurproductie (maken van toneelspel, musical, theateractiviteiten) en cultuureducatie (muziek-, dans-, theater- en beeldend educatie).”

Te bereiken door:

“De autonomie en de bevoegdheid om samen op te trekken ligt bij dit thema vooral bij de instellingen zelf. Gemeenten kunnen door het stellen van voorwaarden sturen met behulp van subsidies. Het op een regionaal schaalniveau bespreekbaar maken van de huisvestingproblematiek rondom de clustering van instellingen, draagt bij aan een complementair aanbod van cultuur in de regio. De dienstverlening in de kerkdorpen gebeurt via servicepunten. Redeneer vanuit bestaande voorzieningen in relatie tot bijvoorbeeld de staat van het pand, de bereikbaarheid, de toekomstplannen, etcetera.

Ter verduidelijking; het volgende scenario is denkbaar:

- Specialisatie in kunst- en cultuureducatie kan leiden tot sterkere programma's bij de verschillende aanbieders op dit gebied van de As50. Pieter Brueghel in Veghel is een sterk merk in specifieke beeldende kunstactiviteiten (die grote investeringen in technische uitrusting en deskundigheid vragen) en kan dat uitzetten naar geïnteresseerde klanten in Uden en Oss. Oss en Uden sluiten zich aan en kunnen in hun centra voor de kunsten andere specialiteiten ontwikkelen. Zo worden de faciliteiten en deskundigheden van de centra beter benut.
- De gemeenten Oss, Uden en Veghel hebben elk een (groot) theater. In Veghel wordt nu onderzoek gedaan naar een nieuw aantrekkelijk en onderscheidend theater. Uitgangspunt binnen de samenwerking As-50 is dat de theaterstructuur in de regio (inclusief De Pas in Heesch) complementair aan elkaar is. Het streven daarbij is gericht op een goede zaalbezetting in alle theaters; capaciteit & type van de zalen. Tevens is het streven de programmering daartoe op elkaar te stemmen. Mogelijk vallen de theaters in de toekomst onder één bestuur, met één directeur.

Mede gezien de aankomende bezuinigingen is het regionaal inzetten op het behouden en versterken van voorzieningen een manier om bij te dragen aan de kwaliteit en het voortbestaan van de instellingen. Dit is in het belang van de inwoners maar heeft ook een sterke relatie met de aantrekkelijkheid van de regio als vestigingsfactor voor nieuwe inwoners en bedrijvigheid.

De weg waarlangs de doelstelling kan worden gerealiseerd

Op het gebied van de theaters is de mogelijke realisatie van een langdurige samenwerking een kwestie van doortastende besluitvorming door de bestuurders van de gemeenten. Men moet niet langer vasthouden aan het behoud van theaters, zonder te kijken naar de aanwezigheid van een dergelijke voorziening bij buurgemeenten dan wel gemeenten in de regio. Aangevoerd is dat er in Brabant Noord Oost (te) veel theaters aanwezig zijn en dat er binnen Nederland sprake is van de grootste vierkante meter dichtheid aan theateraanbod.

Voor het behoud en zelfs versterking van het theateraanbod dient de komende periode in het teken staan van afstemming. Naast een doortastende besluitvorming door de gemeentebesturen dienen de besturen, raden van toezicht en de directies van de huidige theaters een open discussie te willen voeren en open te staan voor het bouwen van een nieuwe infrastructuur binnen de regio.

Op de korte termijn kunnen successen worden geboekt op het gebied van de cultuureducatie en het bibliotheekwerk. De centra voor de kunsten in Veghel (Pieter Brueghel en MIK) en Uden (CVKU) hebben elkaar gevonden en maken op autonome wijze plannen voor een intensieve samenwerking of fusie met het doel het aanbod te behouden en op onderdelen te versterken.

De instellingen zijn de mening toegedaan dat het huidig aanbod alleen kan worden behouden indien dit plaatsvindt. De bibliotheek Veghel is in een verregaand stadium samen te gaan werken en gaat per 1 januari 2011 op in een juridische fusie met de basisbibliotheek Maasland (hoofdvestiging in Oss). Beide bibliotheken hebben een sterk merk en eenzelfde visie over de kwantiteit en kwaliteit van dienstverlening. Een fusie biedt mogelijkheden voor verdere professionalisering en het behoud en zelfs versterking van de dienstverlening in de kernen en de kerkdorpen.

Resultaten en kwaliteitseisen

In de aanscherping van de bestuursopdracht thema Cultuur worden de volgende quick wins genoemd:

1. gezamenlijk opstellen van een regionale cultuurvisie (2011) met aandacht voor de jeugd (nota's van Uden en Veghel zijn verlopen, nota van Oss is recent geactualiseerd en de nota van Bernheze uit 2006 wordt nog steeds gehanteerd.). Inmiddels is in Uden gestart met het formuleren van een nieuwe visie op cultuur)
2. het voortbestaan van de (regionale) marktplaatsen voor cultuureducatie waarborgen door in gezamenlijkheid (ook omliggende gemeenten betrekken) te zorgen voor een structurele financiering (provinciale subsidie loopt tot 2012);
3. Theaters stimuleren om de programmering regionaal af te stemmen ter verbetering van de zaalbezetting. Daarnaast wijzen op een potentiële meerwaarde van het samenwerken met één technische dienst en administratie (samen met Heesch). Hierbij kan voortgebouwd worden op reeds bestaande samenwerkingsverbanden;
4. Het van elkaar leren door best-practices te delen, zoals multifunctionele locaties (gecombineerde instituten), clustering van theater met muziekschool en centrum voor beeldende kunst zoals in Oss, gratis lidmaatschap bibliotheek voor studenten, bundeling van regionale arrangementen, verzorgen van cultuureducatie op (brede) scholen + voortgezet onderwijs, etcetera;

5. Gezamenlijk kijken naar de mogelijkheden (intern bureauonderzoek) om de museale structuur in de As50 te versterken, door de samenhang tussen de aanwezige musea te vergroten en regionaal te verbinden met andere initiatieven voor toerisme, recreatie en cultuur (bijvoorbeeld het Museum voor Religieuze kunst in Uden, een Virtueel museum, Bezoekerscentrum Expeditie land van Ravenstein, Industrieel Erfgoedmuseum in Veghel, het (particuliere) Museum voor Vlakglas- en Emaillekunst in Ravenstein, etcetera).

Fasering en tijdsplanning

Het project wordt in twee fasen verdeeld:

1. Inventarisatiefase (2011)
2. Uitvoeringsfase (2012 - 2013)

1. Inventarisatiefase

De vier gemeenten hebben op de onderwerpen die genoemd worden als quick win ieder hun eigen positie. De ene gemeente is al verder op weg dan de andere gemeente. Doel van de inventarisatiefase is om te bekijken hoe ver iedere gemeente is en welke acties ondernomen moeten worden om op gelijke voet te komen en als gelijkwaardige partners verder te kunnen.

- De bibliotheken van Oss en Veghel bundelen op dit moment de krachten en gaan op korte termijn (2011) zeker fuseren. De bibliotheek in Uden staat positief tegenover een samenwerking met de bibliotheken in Oss en Veghel, maar het besluitvormingsproces om te komen tot een fusie met deze bibliotheken ging voor hen te snel om tot een overwogen bestuurlijk standpunt te komen. De bibliotheek van Bernheze maakt reeds onderdeel uit van de basisbibliotheek Maasland (Oss), evenals de Lithse bibliotheek. Geïnventariseerd moet worden op welke voorwaarden en binnen welke termijn de bibliotheek Uden zich aan wil sluiten bij het proces, waarin Oss en Veghel zich bevinden met het doel één sterke bibliotheek te positioneren in de regio.
- De centra voor de kunsten Pieter Brueghel, MIK en CVKU hebben plannen voor een verregaande samenwerking dan wel fusie en laten zich begeleiden door externe adviseurs. Onderzocht wordt op welke wijze deze samenwerking op het gebied van efficiency ook een meerwaarde kan inhouden voor de Muzelinck in Oss en Bernheze.
- De Marktplaatsen kunnen na 2012, na het wegvallen van de provinciale subsidie, niet meer zelfstandig bestaan op dezelfde wijze. De Marktplaats Veghel (Plein23) en de marktplaats van MIK onderzoeken een samenwerking en willen dit onderzoek verruimen naar Uden en Oss. Ook Heesch heeft een marktplaats die hierin mee kan gaan. Onderzocht wordt of één regionale Marktplaats in de regio haalbaar is.
- Nagegaan moet worden of één regionale nieuwe kunst- en cultuurnota realiseerbaar is vanuit het behoud van de eigen identiteit en colour locale van de individuele

gemeenten of dat niet moet worden geopteerd dit aspect op te nemen in de lokale beleidsrapportages. Voorts dient de vraag beantwoord te worden op welke wijze de bezuinigingen moeten worden betrokken bij het opstellen van de kunst- en cultuurnota. Geïnterviewd wordt op welke wijze en wat de gemeenten bezuinigen op de kunst- en cultuursector.

- Onderzocht wordt op welke wijze de theaters kunnen samenwerken. Dit kan zijn op het gebied van het aanbod en de organisatie. Tevens wordt onderzocht op wat de ambities van de gemeenten zijn op dit terrein in relatie tot bestaand beleid en toekomstig beleid in het kader van bestuursakkoorden of andere door de gemeenteraden vastgestelde documenten. De resultaten van deze onderzoeken zijn bepalend voor de koersbepaling van de ontwikkeling van de huidige theaters.
- Onderzoek vindt plaats naar de aanwezigheid van bestaande musea en hun aanbod. Onderzocht wordt of samenwerking kan plaatsvinden en naar het behoud van de verschillende initiatieven.

Als afsluiting van de inventarisatiefase worden de resultaten van inventarisatie besproken met de kartrekker en projectgroep van dit thema en na eventuele aanpassingen en aanvullingen aangeboden aan de opdrachtgever.

2. *Uitvoeringsfase*

- Indien uit het onderzoek de mogelijkheid blijkt de bibliotheek in Uden aan te laten sluiten bij de bibliotheek Maasland/Veghel met als doel te komen tot één grote bibliotheek, die op middellange termijn wordt geleid door een Raad van Toezicht met één directie, zullen de randvoorwaarden waaronder de fusie kan plaatsvinden worden in overleg tussen de bibliotheken en gemeenten geformuleerd en vastgesteld worden, aangezien er sprake is van een subsidierelatie. De uitvoering om te komen tot een fusie tussen de verschillende bibliotheken ligt bij de RvT, de besturen en de directies. Op dit moment is de bibliotheek Maasland (Oss, Bernheze en Veghel) een feit. Tijdens de uitvoeringsfase is en blijft het van belang dat er sprake is van gelijkwaardige bibliotheken.
- De verschillen én de overeenkomsten van de verschillende theaters of sociaal culturele voorzieningen met een theaterfunctie worden in beeld gebracht. De conclusies uit dit onderzoek moeten leiden tot aanbevelingen, welke worden besproken met de directies van de theaters. De aanbevelingen kunnen leiden tot fusie, samenwerking op het gebied van aanbod en/of organisatie dan wel tot behoud van faciliteiten in elke gemeente. In het tweede en laatste geval dient er sprake te zijn van een completerende voorziening t.o.v. de andere theaters.

- Op het gebied van de cultuureducatie is het wenselijk, dat het proces gericht is op het realiseren van duurzame basisvoorzieningen in elke gemeente en met een gespecialiseerd aanbod in één gemeente, welke door de regio in stand wordt gehouden. Alleen op deze wijze blijft de cultuureducatie behouden voor de regio en is er sprake van een onderscheidend vermogen t.o.v. andere regio's en de grotere steden zoals Eindhoven en Den Bosch. Op basis van de resultaten van het onderzoek kan overleg worden opgestart tussen de voorzieningen in Oss met de centra voor de kunsten Pieter Brueghel, MIK en CVKU.
- De musea gaan waar mogelijk een samenwerkingsverband aan met het doel de samenhang te vergroten en meer bezoekers te trekken. Uit het onderzoek van de inventarisatie moet blijken of en op welke wijze dit kan plaatsvinden en of op organisatorisch gebied samenwerking kan plaatsvinden.
- Indien uit het onderzoek de mogelijkheid blijkt, fuseren de Marktplaatsen tot één Marktplaats voor de regio en verder, waarbij uit het onderzoek moet blijken of gemeenten en onderwijsinstellingen bereid zijn te blijven subsidiëren dan wel diensten willen blijven afnemen.

De uitvoering van de verschillende initiatieven om te komen tot een samenwerking dan wel fusie tussen instellingen/organisatie wordt niet ingegeven vanuit de gemeentelijke bezuinigingen op kunst en cultuur, maar vanuit de missie dat samenwerking en/of fusie leidt tot behoud en versterking van een gevarieerd aanbod op het brede terrein van kunst en cultuur.

Kritische succesfactoren / risico's

Kritische succesfactoren

- Betrokken projectgroepleden/werkgroepleden moeten buiten het kader van hun gemeente leren denken;
- Medewerking van de instellingen en de autonomie van de partners;
- De bezuinigingen die de gemeenten doorvoeren op het gebied van kunst en cultuur;
- De besluitvorming van de individuele gemeenten t.a.v. gemeentelijke ambities. (denk aan het realiseren van een evenementenaccommodatie in Uden, met daaraan verbonden het overgaan van de exploitatie van theater Markant naar een particuliere partij en het realiseren van een kleine theaterzaal in Uden en de ambitie van Veghel om de Noordkade te ontwikkelen tot cultuurcluster met een nieuwe muziekschool, Pieter Brueghel en mogelijk theater);
- Inzet van gemeenten op het behoud van kunst en cultuur op eenzelfde niveau.

Risico's

- Het niet realiseren van de geformuleerde doelstellingen.
- Behoud van eigen identiteit van de instellingen.
- Lokale politieke besluitvorming die afwijkt van de doelstellingen.

Projectorganisatie

Projectgroep

Erik Tausch - gemeente Veghel (projectleider)

Paul Spanjaard - gemeente Oss (lid)

Annemarie Oerlemans - gemeente Uden (lid)

Karin van den Akker - gemeente Bernheze (lid)

Organisaties in het veld

Het is duidelijk dat de projectgroep met de instellingen en organisatie uit het veld gesprekken zal moeten voeren, om in eerste instantie de inventarisatie te kunnen maken.

Deze instellingen zijn:

Cultuureducatie (centra voor de kunsten)

- De Muzelinck - centrum voor de kunsten - Oss/Bernheze
- CVKU - centrum voor de kunsten - Uden
- Pieter Brueghel - Centrum voor de kunsten - Veghel/St. Oedenrode
- MIK - centrum voor de kunsten - Veghel en 7 andere gemeenten
- De Eijnderic, cultuureducatie en cultureel centrum

Bibliotheekwerk

- Bibliotheek Veghel - Veghel (Maasland)
- Bibliotheek Uden - Uden
- Basisbibliotheek Maasland - Oss
- Basisbibliotheek Maasland - Bernheze

Marktplaatsen

- Stichting C - Marktplaats - Uden
- Plein 23 - Marktplaats - Veghel
- Marktplaats MIK - Veghel en andere gemeenten
- Eduforum, marktplaats Oss
- Cube - Marktplaats Bernheze

Musea

- Museum voor Religieuze Kunst - Uden
- Museum Jan Cunen - Oss
- Stadsgalerie De Compagnie - Veghel
- Industrieel erfgoedmuseum - Veghel
- Museum voor Vlakglas- en Emaillekunst, Ravenstein
- Voormalige Pronkkamer Uden i.v.m. de collectie Uden
- Kasteel Heeswijk - Bernheze
- Meierijse Museumboerderij - Bernheze

Theaters

- De Blauwe Kei - Veghel
- De Lievekamp - Oss
- De Pas - Heesch
- Markant - Uden

Overigen

- Stg. Beeldende kunst Oss/Lith
- Kunstgroep De Compagnie - Veghel
- De Bernhezer Kunstkring (BKK) - Bernheze
- Kunstexpositie Dertien Hectare - Bernheze

Verkenning belanghebbenden

Er zijn instellingen die regionaal worden gesubsidieerd, maar waarvan de subsidiërende gemeenten geen deel uit maken van de As-50 gemeenten. Het is van belang dat deze gemeenten op de hoogte worden gesteld van de onderzoeken. Uiteindelijk kan dit leiden tot het aanhaken van deze gemeenten of tot het beëindigen van de subsidierelatie.

Deze gemeenten zijn:

- Sint-Oedenrode (Pieter Brueghel)
- Vught, Boxtel, Haaren, St. Michielsgestel, St. Oedenrode en Schijndel (MIK)
- Landerd en Maasdonk (reeds betrokken in de basisbibliotheek Maasland en Eduforum)

Benodigd budget

p.m. nog niet in beeld

Rode draden 'duurzaamheid' en 'promotie & marketing'

Rode draad 'duurzaamheid'

Het regionaal inzetten op en het behouden en versterken van voorzieningen op het gebied van kunst en cultuur heeft qua duurzaamheid vooral invloed op de eigen identiteit van de stad, regio en de inwoners die daarbinnen wonen en de economische structuur. De huidige voorzieningen, die door regionalisering gecontinueerd kunnen worden, dragen bij aan het versterken van de twee onderdelen People en Prosperity van de duurzaamheidstoets Regio Brabant Noord-Oost.

Door duidelijke afspraken te maken welke voorzieningen in de regio worden aangeboden en waar specialismen aanwezig zijn, kan duurzaam worden geïnvesteerd in de toekomst van deze voorzieningen. Vanuit het duurzaamheidsbeleid wordt bereikt dat voorzieningen behouden en betaalbaar blijven, maar ook dat ze bijdragen aan het vormen van de identiteit van de steden en dorpen in de regio. In een later stadium kan de locatiekeuzes van de voorzieningen medebepaald worden door de Planet-aspecten (effect op de leefomgeving etc., duurzame bereikbaarheid, beperkt gebruik grondstoffen/energieleverend).

Rode draad communicatie

Doelstelling

De doelstelling van het thema is het behouden en versterken van culturele voorzieningen in de regio en hierdoor een regionale meerwaarde te creëren.

Communicatieve doelstelling

Interne communicatie speelt een belangrijke rol bij dit thema. De projectgroepleden moeten elkaar opzoeken om kennis en kunde uit te wisselen. Indien nodig kan de werkgroep communicatie hier een faciliterende rol in spelen om de informatie-uitwisseling te ondersteunen.

Externe communicatie richt zich bij dit thema in eerste instantie vooral op procescommunicatie naar de stakeholders. Zorg dat alle stakeholders in beeld zijn en dat de stakeholders aan tafel zitten die nodig zijn om de doelstelling te behalen. Afhankelijk van het onderwerp kan er nog een participatievorm gekozen worden (bijvoorbeeld adviseren of raadplegen).

Participatie

Wat betreft de mate van invloed die de belanghebbenden is gegund, dienen heldere afspraken te worden gemaakt. Er zijn vijf verschillende graden van participatie in het proces te onderscheiden.

1. Informeren.

Doel van informeren is belanghebbenden op de hoogte te stellen van de stand van zaken; c.q. te informeren over de inhoud. Belanghebbenden kunnen vragen stellen, maar verder geen invloed uitoefenen op de inhoud.

2. Raadplegen

Doel van het raadplegen is om samen met belanghebbenden een bepaald onderwerp te bespreken. Suggesties kunnen eventueel worden meegenomen, maar de raadpleging heeft verder geen status.

3. Adviseren

Doel is om advies van de belanghebbenden in te winnen over een bepaald onderwerp. Wanneer een advies niet wordt opgevolgd moet dit gemotiveerd worden afgewezen.

4. Coproduceren

Belanghebbenden zitten aan de tafel en werken mee aan het beoogde product. Ze maken deel uit van de projectorganisatie.

5. Meebeslissen

Dit is de meest verregaande stap van participatie. Belanghebbende heeft een volwaardige stem in het besluitvormingsproces.

Per onderwerp moet worden vastgesteld hoe en op welk niveau de belanghebbenden hierbij worden betrokken c.q. worden geïnformeerd. Aan de hand van de tien stappen wordt het communicatieplan verder uitgewerkt, waarbij het advies van graad van participatiegraad is aangegeven.

Draagvlak is tevens een belangrijk aspect binnen dit thema. Zowel bij de 4 gemeenten intern (immers, men moet het regionaal belang voorop stellen) als bij de stakeholders. Het creëren draagvlak vraagt om verbinding met de betrokkenen en het lef naar wensen en ideeën te luisteren en deze te onderzoeken op relevantie en haalbaarheid. Het vraagt om duidelijke spelregels en “verwachtingenmanagement” - zeg wat je doet en doe wat je zegt. Het vraagt ook dat je het maatschappelijk veld meeneemt in het proces, binnen de kaders die zijn afgesproken.

Het betekent echter niet dat iedereen het altijd met elkaar eens moet zijn. Verschillen van mening en van inzicht leiden vaak tot meer creativiteit en tot het aanscherpen van de focus, met uiteindelijk een beter resultaat. Tijdige en volledige informatieverstrekking is hierbij wel van cruciaal belang.

Belanghebbenden

Belanghebbenden zijn er op vier verschillende niveaus te onderscheiden:

1. maatschappelijke belanghebbenden

inwoners, cultuureducatie, bibliotheken, musea, theaters, marktplaatsen

2. belangenorganisaties

Dorps- en wijkraden

3. politiek bestuurlijke belanghebbenden

Commissie- en raadsleden, colleges van B&W, provincie, Rijk, omliggende gemeenten

4. interne belanghebbenden

Management, ambtelijke ambassadeurs (=werkgroepen), overige medewerkers, projectgroep

As-50

Communicatieve uitgangspunten

De communicatie is helder; belanghebbenden weten wat er van hen wordt verwacht en de As-50 managed die verwachtingen. Het uitgangspunt is dat waar het mogelijk is, maatschappelijk belanghebbenden bij het proces te betrekken, dit ook te doen.